

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЪРВО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО СИДЖИМОВ С/У БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 55057/00)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

27 януари 2005

ВЛЯЗЛО В СИЛА

27/04/2005

Решението става окончателно при наличие на обстоятелствата, упоменати в чл. 44, ал. 2 от Конвенцията. Същото може да е предмет на редакционен преглед.

По делото Сиджимов с/у България,

Европейският съд по правата на човека (Първо отделение), заседаващо в състав:

Г-н К. Л. РОЗАКИС [C.L. ROZAKIS], *Председател*,

Г-жа С. БОТУШАРОВА [S. BOTOUSCHAROVA],

Г-н А. КОВЛЕР [A. KOVLER],

Г-жа Е. ЩАЙНЕР [E. STEINER],

Г-н К. ХАДЖИЕВ [K. HALYEV]

Г-н Д. СПИЛМАН [D. SPIELMANN],

Г-н С.Е. ЙЕБЕНС [S.E. JEBENS], *съдии*,

и Г-н С. КЕСАДА [S. QUESADA], *Заместник-секретар на отделението*,

В разпоредително заседание, проведено на 6 януари 2005,

Постанови настоящото решение на посочената по-горе дата:

ПРОИЗВОДСТВО

1. Делото е образувано по жалба (№ 55057/00) срещу Република България, подадена на 28 юли 1999 до Съда на основание член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи ("Конвенцията") от българския гражданин - г-н Валентин Коцев Сиджимов [Valentin Kotzev Sidjimov].

2. Жалбоподателят се представлява от г-н В. Стоянов [V. Stoyanov], адвокат от Пазарджишката адвокатска колегия. Българското правителство ("Правителството") се представлява от неговия агент, г-жа М. Димова [M. Dimova] от Министерство на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди, по-специално, че образуваното срещу него наказателно производство не е било проведено в рамките на разумен срок и че не е разполагал с ефективно правно средство за защита в тази връзка.

4. Жалбата е разпределена на Първо отделение на Съда (член 52, алинея 1 от Правилника на Съда).

5. С решение от 4 септември 2003, Съдът обявява жалбата за допустима.

6. Адвокатът на жалбоподателя, както и Правителството представят допълнителни становища.

7. На 1 ноември 2004 Съдът променя състава на своите отделения (член 25, алинея 1). Настоящото дело е разпределено на новообразуваното Първо отделение (член 52, алинея 1). В рамките на това отделение, в съответствие с член 26, алинея 1, е определен състав, който да разгледа делото (член 27, алинея 1 от Конвенцията).

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

8. Жалбоподателят е роден през 1973 и живе в Пазарджик.

9. На 19 август 1993 бил арестуван, обвинен в изнасилване на непълнолетна и задържан под стража. Обвинение било повдигнато на още шест лица.

10. Според обвинението, пострадалата било отвлечена от г-н А. и била изнасилена многократно от няколко лица, някои от които били платили на г-н А., за да правят секс с пострадалата. Спрямо г-н А. било повдигнато обвинение в изнасилване и склоняване към проституция. Според жалбоподателя, обвиняемите и предполагаемата пострадала били от ромски произход.

11. На неупоменати дати следовател разпитал предполагаемата пострадала и други обвиняеми и изслушал няколко експерти.

12. През юни 1994 бил изготвен обвинителният акт срещу жалбоподателя и шест други лица и делото било внесено в съда.

13. През септември и октомври 1994 съдът върнал делото на прокурора поради наличие на някои процесуални нарушения във връзка с разследването. На 17 февруари 1995 жалбоподателят бил освободен под гаранция.

14. През ноември 1995 следователят изготвил заключителното си постановление и изпратил делото на прокурора.

15. През май 1996 прокурорът дал указания за извършване на допълнителни следствени действия. През юни 1996 следователят изпратил делото на прокурора с мнение за предаване на жалбоподателя на съд.

16. През 1999 адвокатът на жалбоподателя подал жалби до прокуратурата поради продължителността на наказателното производство.

17. На 27 февруари 2001, отбелязвайки, че след юни 1996 по делото не били извършвани никакви процесуално-следствени действия, прокурорът наредил възобновяване на производството и изпратил делото на следовател.

18. На 4 април 2002 следователят възразил, като посочил, че поради изминалия дълъг период от време и произтичащите от това трудности за събиране на доказателства, а също и натовареността на следствената служба било за предпочитане наказателното производство да се прекрати.

19. Прокурорът не възприел мнението на следователя и на 22 април 2002 дал указания за извършване на допълнителни следствени действия.

20. Изглежда през ноември 2004 производството все още било висящо.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО

21. През юни 2003 Наказателно-процесуалният кодекс бил допълнен с нова разпоредба, а именно член 239а, предвиждащ възможност обвиняемият да поиска делото му да бъде разгледано от съда ако предварителното производство не е приключено в определения от закона срок (две години когато обвинението е за тежко престъпление и една година във всички останали случаи).

III. СТАНОВИЩАТА НА СТРАНИТЕ ОТНОСНО ПРОДЪЛЖАВАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО ПРЕД СЪДА

22. В писмо, изпратено на 17 декември 2001, адвокатът на жалбоподателя посочил, че клиентът му го бил уведомил за намерението си да не поддържа жалбата, тъй като близките му и другите обвиняеми по делото се страхували “от неблагоприятна реакция от страна на държавата” ако не оттегли жалбата си.

23. След решението на Съда по допустимостта страните представили становища по същество и относно справедливото удовлетворение. Адвокатът на жалбоподателя заявил, че Съдът следва да продължи с разглеждането на делото, което разкривало очевиден отказ от правосъдие. Правителството възразило.

24. На 24 ноември 2004 жалбоподателят представил писмена декларация, в която заявявал, че не претендира парично обезщетение от държавата, но настоял наказателното производство срещу него да бъде прекратено, тъй като вече бил страдал достатъчно. Той посочил също така, че предоставя въпроса за съдебните разноски на преценката на Съда.

ПРАВОТО

I. СТАНОВИЩЕТО НА ПРАВИТЕЛСТВОТО ЗА ЗАЛИЧАВАНЕ НА ЖАЛБАТА ОТ СПИСЪКА НА ДЕЛАТА

25. Пзовавайки се на член 37, алинея 1 (а) от Конвенцията, Правителството иска от Съда да заличи жалбата от списъка на делата, като твърди, че жалбоподателят не я поддържа и не бил обект на незаконен натиск.

26. Член 37, алинея 1 от Конвенцията гласи следното:

“На всеки етап от процедурата съдът може да реши да заличи жалба от списъка на делата, ако обстоятелствата дават основание да се счита, че:

- а) жалбоподателят няма намерение повече да я поддържа; или
- б) въпросът е вече решен; или
- в) по всяка друга причина, установена от съда, по-нататъшното разглеждане на жалбата е неоправдано.

Въпреки това съдът продължава разглеждането на жалбата, ако спазването на правата на човека, гарантирани от конвенцията и протоколите към нея, го налага.

27. Съдът отбелязва, че изявлението на жалбоподателя от декември 2001 за намерението му да оттегли жалбата си било придружено от обяснение, че се страхува от евентуални неблагоприятни последици ако я поддържа.

28. Ето защо заявлението на жалбоподателя, че не желае Съдът да продължи разглеждането на жалбата му, било двусмислено.

29. Съдът отбелязва също така, че наказателното дело срещу жалбоподателя е продължило повече от единадесет години, като все още е на етапа на предварително производство. През 2002 следователят бил на мнение, че производството следва да бъде прекратено, но прокурорът не се съгласил и дал указания за неговото продължаване (*Вж.* абзаци 17-20 по-горе).

30. На последно място, Съдът приема, че през ноември 2004 жалбоподателят представил писмена декларация, от която може да се направи извод относно желанието му образуването по неговата жалба производство да продължи.

31. Имайки предвид горните обстоятелства Съдът счита за недоказано, че действителната воля на жалбоподателя била да оттегли жалбата си. Следователно искането на Правителството жалбата да бъде заличена от списъка на делата трябва да се отхвърли.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6, АЛИНЕЯ 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

32. Жалбоподателят се оплаква, че продължителността на наказателното производство срещу него била прекомерна. Той се позовава на член 6, алинея 1 от Конвенцията, който в приложимата си част, гласи следното:

““Всяко лице при наличието на каквото и да е наказателно обвинение срещу него има право на ... гледане на неговото дело в разумен срок от ... съд ...”.

33. Правителството посочва, че срещу жалбоподателя били повдигнати обвинения за тежко престъпление, че делото било сложно

и че след юни 1996 жалбоподателят не е търпял никакви неудобства, тъй като “*de facto* не бил третиран като обвиняем”.

34. Съдът отбелязва, че наказателното производство срещу жалбоподателя започнало през август 1993 и че през ноември 2004 изглежда все още било висящо. Поради това относимият период бил повече от единадесет години. Властите били виновни за забавяне от приблизително две години, а именно от юни 1994 до юли 1996, в който период делото многократно било връщано на етапа на разследване. След юни 1996 във връзка с производството не са били извършвани никакви следствени действия (Вж. абзаци 9-20 по-горе).

35. Съдът счита, че твърдяната сложност на делото не може да оправдае пълния неуспех на държавните органи да извършат разследване. Този неуспех е особено сериозен с оглед обстоятелството, че е повдигнато обвинение за многократно изнасилване на непълнолетно лице, отвлечане и склоняване към проституция.

36. Имайки предвид установените в съдебната му практика критерии, чрез които да се прецени разумността на продължителността на производството (Вж., сред много други решения, *Пелисие и Саси с/у Франция* [ГО], № 25444/94, ЕКПЧ 1999-II [*Pélissier and Sassi v. France* [GC], no. 25444/94, ECHR 1999-II]; и *Педерсен и Баадсгаард с/у Дания* [ГО], № 49017/99, 17 декември 2004 [*Pedersen and Baadsgaard v. Denmark* [GC], no. 49017/99, 17 December 2004]), Съдът намира, че продължителността на наказателното производство срещу жалбоподателя не отговаря на изискването за разумен срок, предвидено в член 6, алинея 1 от Конвенцията. Ето защо е налице нарушение на тази разпоредба.

III. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

37. Жалбоподателят се оплаква, че не е разполагал с ефективно правно средство за защита във връзка с прекомерната продължителност на наказателното производство срещу него и се позовава на член 13 от Конвенцията, който гласи следното:

“Всеки, чиито права и свободи, предвидени в тази конвенция, са нарушени, трябва да разполага с ефикасни вътрешноправни средства за тяхната защита от съответна национална институция дори и нарушението да е извършено от лица, действащи в качеството си на представители на официалните власти.”

38. Притежаваните от тъжителя вътрешноправни средства за защита срещу продължителността на производство са “ефективни” по смисъла на член 13, ако “предотвратяват твърдяното нарушение или неговото продължаване или предоставят адекватна компенсация за всяко вече извършено нарушение” (Вж. *Кудла с/у Полша* [ГО], № 30210/96, абзац 158, ЕКПЧ 2000-XI [*Kudła v. Poland* [GC], no. 30210/96, § 158, ECHR 2000-XI]). Следователно член 13 предлага алтернатива:

правното средство за защита се счита за “ефективно” ако може да ускори разглеждането на обвиненията срещу жалбоподателя или да предостави обезщетение за вече настъпилите забавяния (*Вж. Mifsud c/y Франция* (дек.) [ГО], № 57220/00, ЕКПЧ 2002-VIII [*Mifsud v. France* (dec.) [GC], no. 57220/00, ECHR 2002-VIII]).

39. Имайки предвид заключението си относно оплакванията на жалбоподателя по член 6, алинея 1 (*Вж. абзац 36 по-горе*), Съдът е на мнение, че същите са били защитими. Поради това Съдът трябва да прецени дали, предвид особените обстоятелства на настоящото дело, в българското законодателство са съществували средства за получаване на обезщетение във връзка с продължителността на производството.

40. Съдът отбелязва, че през юни 2003 Наказателно-процесуалният кодекс бил допълнен с нова разпоредба, а именно член 239а, предвиждащ възможност обвиняемият да поиска делото му да бъде разгледано от съда ако предварителното производство не е приключено в определен от закона срок (*Вж. абзац 21 по-горе*). Дори да се приеме обаче, че след юни 2003 жалбоподателят е могъл да се възползва от новото правно средство за защита, всяко ускоряване на производството към онзи момент щяло да бъде твърде закъсняло, за да заличи вече съществуващото прекомерно забавяне. При тези обстоятелства Съдът не счита за необходимо да се произнася дали по принцип новият член 239а представлява ефективно правно средство за целите на член 13 от Конвенцията (*Вж., mutatis mutandis, Джангозов c/y България*, № 45950/99, абзац 52, 8 юли 2004 [*Djangozov v. Bulgaria*, no. 45950/99, § 52, 8 July 2004]).

41. Както Съдът е установил в решението си по делото *Османов и Юсейнов c/y България* (№ 54178/00 и 59901/00, абзац 38-42, 23 септември 2004) към процесния момент в българското законодателство е липсвало формално правно средство, което да ускори разглеждането на обвиненията срещу жалбоподателя. По-специално, възможността за оплакване на различните равнища на прокуратурата не може да се счита за ефективно правно средство, тъй като такива жалби в рамките на йерархията насърчават властите да използват своята дискреционна власт и не предоставят на обвиняемия възможност да принуди държавата да упражни надзорните си правомощия (*Вж. Гибас c/y Полша*, № 24559/94, Решение на Комисията от 6 септември 1995, Сборник решения и доклади 82, стр. 76, на стр. 82 [*Gibas v. Poland*, no. 24559/94, Commission decision of 6 September 1995, Decisions and Reports 82, p. 76, at p. 82], *Кушар и Стис c/y Република Чехия* (дек.), 37527/97, 23 май 2000 [*Kuchař and Štis v. Czech Republic* (dec.), 37527/97, 23 May 2000], *Хорват c/y Хърватско*, № 51585/99, абзац 47 и 64, ЕКПЧ 2001-VIII [*Horvat v. Croatia*, no. 51585/99, §§ 47 and 64, ECHR 2001-VIII] и *Хартман c/y*

Република Чехия, № 53341/99, абзац 66, ЕКПЧ 2003-VIII [*Hartman v. Czech Republic*, no. 53341/99, § 66, ECHR 2003-VIII] (извлечения)).

42. Освен това, по отношение на средствата за обезщетяване, Съдът не приема за доказано, че в българското право съществува възможност за получаване на компенсация или друг вид обезщетяване във връзка с прекомерна продължителност на дадено производство.

43. Ето защо е налице нарушение на член 13 от Конвенцията, доколкото жалбоподателят не е разполагал с вътрешноправни средства за защита, чрез които да упражни правото си на “гледане на делото в разумен срок”, провъзгласено в член, алинея 1 от Конвенцията.

IV. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

44. Член 41 от Конвенцията гласи следното:

“Ако съдът установи, че е имало нарушение на конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на високодоговарящата страна допуска само частично обезщетение за последиците от това нарушение, съдът присъжда, ако това е необходимо, справедливо удовлетворение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

44. През ноември 2003 и януари 2004 адвокатът на жалбоподателя предявява от името на клиента си иск за неимуществени вреди, който Правителството оспорва. Впоследствие, през ноември 2004 жалбоподателят заявява, че не претендира обезщетение за вреди.

45. Съдът взема предвид декларацията на жалбоподателя от ноември 2004 и не присъжда обезщетение за евентуално претърпените от него вреди.

Б. Съдебни разноски

46. Адвокатът на жалбоподателя претендира съдебни разноски в размер на 3 500 евро. Той посочва, че е изготвил първоначалната жалба и е представил становища относно допустимостта и основателността, очаквайки че впоследствие ще получи възнаграждение от жалбоподателя, който не притежава достатъчно средства.

47. Адвокатът моли също така евентуално присъдени суми като съдебни разноски да бъдат изплатени пряко на него.

48. През ноември 2004 жалбоподателят заявява, че предоставя въпроса за съдебните разноски на преценката на Съда.

50. Правителството посочва, че доколкото жалбоподателят не поддържа жалбата си, адвокатът му няма право да претендира съдебни

разноски и че поради това исканията му били неморални. Правителството отбелязва също така, че адвокатът на жалбоподателя не е представил график за изработени часове или други документи в подкрепа на претенцията си. Според него, предвид средния размер на възнагражденията в България, адвокатският хонорар не следва да надвишава 300 евро.

49. Съдът отбелязва, че адвокатът на жалбоподателя е изготвил жалбата и е представил становища по делото, с което е извършил необходимите за защитата на клиента му правни действия, очевидно на основата на споразумение с жалбоподателя, че същият, когато му е възможно, ще заплати възнаграждение, чийто размер не бил уточнен. Съдът счита, че при тези обстоятелства е уместно да бъдат присъдени съдебни разноски. Адвокатът на жалбоподателя обаче не е представил график за изработени часове или друг документ в тази връзка. Имайки предвид всички релевантни фактори, Съдът присъжда сума в размер на 1 500 евро за съдебни разноски, платими по банковата сметка на адвоката на жалбоподателя.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Отхвърля* искането на Правителството жалбата да бъде заличена от списъка на делата;
2. *Приема*, че е налице нарушение на член 6, алинея 1 от Конвенцията във връзка с продължителността на наказателното производство срещу жалбоподателя;
3. *Приема*, че е налице нарушение на член 13 от Конвенцията във връзка с член 6, алинея 1;
4. *Приема*
 - (а) че държавата-ответник следва да заплати на жалбоподателя, в срок от три месеца от влизането в сила на решението съгласно член 44, алинея 2 от Конвенцията, следните суми, като легова равностойност по курса, приложим в деня на плащането:
 - (i) 1 500 EUR (хиляди и петстотин евро) като обезщетение за съдебни разноски, платими по банковата сметка на адвоката на жалбоподателя в България;
 - (ii) евентуалните данъци и такси върху посочената по-горе сума;
 - (б) че от изтичането на упоменатия по-горе тримесечен срок до плащането се дължи проста лихва върху горепосочените суми в

размер на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка през срока на неизпълнение, увеличена с три процента;

5. *Отхвърля* остатъка от претенцията на жалбоподателя за справедливо удовлетворение.

Изготвено на английски език и съобщено писмено на 27 януари 2005, в съответствие с член 77, алинеи 2 и 3 от Правилника на Съда.

Сантьяго КЕСАДА
Заместник-секретар

Кристос РОЗАКИС
Председател